

Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan Arasında Yükseköğretim Alanında Eğitim İş birlikleri: Mevlâna, Farabi ve Erasmus+ Anlaşmaları

Büşra ELÇİÇEĞİ¹

Öz

Küreselleşen dünyada yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşması, ülkeler arası kültürel, bilimsel ve kurumsal iş birliklerinin artmasını sağlamıştır. Bu süreçte öğrenci ve öğretim üyesi değişim programları, sadece bireysel gelişim değil, aynı zamanda ülkeler arası yumuşak güç kapasitesinin geliştirilmesi açısından stratejik araçlar haline gelmiştir. Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan gibi tarihsel, kültürel ve coğrafi olarak yakın ülkeler arasındaki eğitim iş birlikleri, bu bağlamda dikkate değer bir örüntü sunmaktadır. Bu çalışma, üç ülke arasındaki eğitim iş birliklerini Mevlana, Farabi ve Erasmus+ Programları kapsamında incelemekte; söz konusu iş birliklerinin kapsamını, yapısını ve etkilerini değerlendirmektedir. Bu çalışmada üç ülkenin hangi yükseköğretim kurumlarında, hangi fakülte ve programlarda yükseköğretim alanında eğitim işbirliklerinin gerçekleştirildiği incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma metodolojisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır. Elde edilen bulgular betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Mevlana Programı'nda 59 yükseköğretim kurumu ile anlaşma olup 49 kurumun web sayfasının güncel olmadığı, 6 kurumunda da Mevlana web sayfasının açılmadığı gözlenmiştir. Mevlana Değişim Programı en sık Yesevi ve Farabi üniversiteleri arasında, genellikle siyasal bilimler, fen edebiyat, eğitim fakülteleri arasında gerçekleşmiştir. Erasmus ortaklığı Ka131'de 98 kurumda bulunmamaktadır. Ka107 ise 15 yükseköğretim kurumunda mevcuttur. Erasmus Programı genellikle doktora programı seviyesinde mevcut olup Fen, Eğitim ve Sosyal bilimler enstitüleri kapsamındadır. Ayrıca Kırgız-Manas üniversitesi ile Türkiye'de 41 kurumun Mevlana, 6 kurumunda Erasmus+ anlaşması mevcuttur. Farabi Programı ise yalnızca Türkiye'de yer alan kurumlar arasında gerçekleştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Kazakistan, Değişim Programları, Mevlana, Farabi, Erasmus+.

Educational Collaborations Between Türkiye, Kazakhstan and Kyrgyzstan: Mevlâna, Farabi and Erasmus+ Agreements

Abstract

The internationalization of higher education institutions in a globalizing world has led to an increase in cultural, scientific, and institutional collaborations between countries. In this process, student and faculty exchange programs have become strategic tools, not only for individual development but also for enhancing the soft power capacities of nations. Educational collaborations among historically, culturally, and geographically proximate countries such as Türkiye, Kazakhstan, and Kyrgyzstan present a noteworthy pattern in this context. This study examines educational collaborations among the three countries within the scope of the Mevlana, Farabi, and Erasmus+ Programs and evaluates the scope, structure, and impacts of these collaborations. The study investigates which higher education institutions, faculties, and programs in the three countries are involved in these collaborations. The research was conducted using a qualitative methodology. Data were collected through document analysis, and the findings were analyzed using descriptive analysis. In the Mevlana Program, agreements exist with 59 higher education institutions; however, 49 institutions' web pages were found to be outdated, and the web pages of 6 institutions were inaccessible. Mevlana exchanges occur most frequently between Yesevi and Farabi Universities, primarily within faculties of Political Science, Arts and Sciences, and Education. Erasmus partnerships under KA131 are absent in 98 institutions, while KA107 agreements exist in 15

¹ Dr. Öğretim Üyesi – Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi, belcicegi@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-1346-8185

higher education institutions. The Erasmus Program is generally available at the doctoral level, covering institutes of Science, Education, and Social Sciences. Additionally, 41 institutions in Türkiye have Mevlana agreements with Kyrgyzstan's Manas University, and 6 institutions have Erasmus+ agreements. The Farabi Program, however, is implemented exclusively among institutions located in Türkiye.

Key Words: Türkiye, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Exchange Programs, Mevlana, Farabi, Erasmus+.

Giriş

Yükseköğretimde uluslararasılaşma, küreselleşme süreciyle birlikte giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Yükseköğretimde uluslararasılaşma, Altbach ve Knight (2007:290-294) tarafından bireylerin ve kurumların sınırlar ötesinde akademik faaliyetlerde bulunması olarak tanımlanır. Bu bağlamda değişim programları, sadece hareketlilik mekanizmaları değil, aynı zamanda ülkelerin eğitim diplomasisi araçlarıdır. Bourdieu'nün (1986:243-251) 'kültürel sermaye' kuramı çerçevesinde, uluslararası eğitim deneyimi bireylerin sosyo-kültürel birikimlerini zenginleştirerek, kariyer olanaklarını artırmaktadır. Hofstede'nin (2001:9-12;28-31) kültürel boyutlar teorisi ise, farklı kültürel gruplar arasında gerçekleşen bu değişimlerin kültürel anlayış, tolerans ve çok kültürlülük üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Ayrıca Marginson'ın (2010:6964-6977) çok düzlemli küresel yükseköğretim kuramına göre, bölgesel iş birlikleri ulus-devletlerin eğitimdeki rekabetçilik kapasitesini güçlendirmektedir.

Bu kuramların yanı sıra, Mevlana, Farabi ve Erasmus Programları'nın isimlerinin köken aldığı düşünürlerin felsefeleri de kültürlerarası iletişim ve hoşgörü temelinde değerlendirilebilir. Mevlana Celaleddin Rumi'nin insan sevgisine dayalı evrensel yaklaşımı, Farabi'nin bilgiye ve akla verdiği önem ve Erasmus'un hümanist dünya görüşü, bu programların kültürlerarası anlayışı ve barışçıl iletişimi destekleyen yönlerini güçlendirmektedir. Ayrıca, Mevlana, Farabi ve Erasmus+ gibi değişim programları, sadece akademik hareketlilik değil; aynı zamanda ülkeler arasında bilgi diplomasisi, kültürel etkileşim ve uluslararası iş birliği araçlarıdır. Sonuç olarak, Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan arasındaki eğitim iş birlikleri yalnızca öğrenci ve akademisyen değişimi değil; aynı zamanda kültürel sermayenin geliştiği, bölgesel dayanışmanın güçlendiği ve yükseköğretimin uluslararasılaşmasına katkı sağlayan sosyo-kültürel bir dönüşüm süreci olarak değerlendirilebilir.

Kazakistan, Orta Asya'nın en büyük ülkesi olup, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra 1991 yılında bağımsızlığını kazanmıştır. Bağımsızlıktan sonra ülke, güçlü bir ekonomik büyüme sürecine girmiş ve özellikle enerji kaynakları açısından zenginleşmiştir (Jones, 2013:15-17;45-48). Kazakistan'ın kültürel yapısı ise geleneksel Türk kültürü ile Rus etkisinin harmanlanmasıyla şekillenmiştir. Dil olarak Kazakça ve Rusça resmi diller olup, eğitim sistemi Sovyet dönemi mirasının etkilerini taşımaktadır (Niyazova ve Satpayeva, 2016:33-38).

Kırgızistan, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte 31 Ağustos 1991 tarihinde bağımsızlığını kazanmıştır. Bağımsızlıktan sonra Kırgız kültürü, geleneksel göçebe yaşam, İslam dini ve Sovyet mirasının bir karışımı olarak şekillenmiştir. Resmi diller Kırgızca ve Rusça olup, Kırgızca ülkenin ulusal dilidir. Eğitim sistemi Sovyet modeline dayanır ve okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ile yükseköğretim kademelerinden oluşur (Frye, 1996:10-11;27-29;53-55).

Türkiye, 1923 yılında Cumhuriyet'in kurulmasıyla modernleşme sürecine girmiş, Batı ile Doğu arasında köprü işlevi gören bir ülke olmuştur. Ekonomik yapısı gelişmekte olan bir pazar ekonomisine sahip olup, özellikle sanayi, tarım ve hizmet sektörlerinde önemli bir yere sahiptir. Türkiye'nin eğitim sistemi, Osmanlı döneminden bu yana köklü değişikliklere uğramış, modern eğitim anlayışının yanı sıra geleneksel değerler de korunmuştur (Çetin, 2020:21-24).

Kazakistan'ın eğitim sistemi, Sovyet döneminden miras kalan merkeziyetçi bir yapıdan geçiş süreci yaşamaktadır. Eğitimde genel olarak öğretim yöntemleri ve müfredat, daha teknik ve bilimsel temellere dayanmaktadır (Niyazova ve Satpayeva, 2016:33-38). Türkiye'de ise, 1980'lerden sonra eğitimde köklü yenilikler yapılmış ve özellikle yükseköğretim alanında Bologna sürecine katılım ile birlikte Avrupa ölçütlerine uyum sağlanmıştır (Çetin, 2020:85-90).

Kırgız-Manas Üniversitesi, 1995 yılında Türkiye ve Kırgızistan hükümetleri arasında yapılan anlaşma ile kurulmuştur. İki ülke tarafından ortak olarak finanse edilmektedir. Üniversitenin amacı, Kırgızistan ve Türkiye arasındaki kültürel, akademik ve ekonomik bağları güçlendirmek, Orta Asya'daki eğitim kalitesini artırmak ve iki ülke arasında bilgi ve tecrübe paylaşımını sağlamaktır (T.C. Resmi Gazete, 1995:1-3).

Türkiye'de toplamda 208 üniversite bulunmaktadır. Bunların 129'u devlet üniversitesi, 77'si ise vakıf üniversitesidir. Kazakistan'da toplamda 136 üniversite bulunmaktadır. Bunların 63'ü devlet üniversitesi, 73'ü ise özel (vakıf) üniversitedir (MOH PK, 2023:8). Kırgızistan'da ise 33'ü devlet, 21'i özel olmak üzere toplam 54 yükseköğretim kurumu vardır (Smith, 2015:45).

Her üç ülke de, eğitimde uluslararasılaşmayı hedeflemekte ve değişim programları bu amaç doğrultusunda önemli bir rol oynamaktadır. Mevlana ve Erasmus+ Programları sayesinde öğrenciler, kültürel ve akademik anlamda farklılıkları deneyimleme fırsatı bulmakta ve bu ülkeler arasında daha güçlü bağlar oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan tarihsel, kültürel ve sosyoekonomik yapıları bakımından benzerlikler ve farklılıklar gösteren önemli ülkeler olup, özellikle eğitim alanında işbirliği son yıllarda artış göstermiştir. Bu işbirliği, Mevlana ve Erasmus+ gibi akademik değişim programlarıyla ülkeler arasında güçlü bir akademik bağ kurulmasına zemin hazırlamıştır. Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan, eğitim alanında uzun yıllardır işbirliği yapmaktadır. Özellikle yükseköğretimde öğrenci değişimi ve akademik hareketliliği sağlayan Mevlana ve Erasmus+ Programları bu işbirliğini güçlendiren önemli araçlardır. Mevlana Programı, Türkiye'nin Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından organize edilmekte olup, Türk ve yabancı öğrenciler arasında akademik değişim olanağı sunmaktadır (YÖK, 2021:3-9). Erasmus+ Programı, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen uluslararası bir değişim programı olup öğrencilere ve akademisyenlere eğitim ve araştırma fırsatları sunmaktadır (European Commission, 2020:5-12).

Mevlana Değişim Programı, Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim üyesi değişimini destekleyen bir programdır. Mevlana'nın dünya görüşü, farklı kültürler ve milletler arasında barışı, anlayışı ve hoşgörüyü teşvik etmeyi amaçlayan bir felsefeye dayanır. Türkiye'de 2011 yılında başlatılan Mevlana Değişim Programı da bu anlayışı temel alarak dünya genelinde farklı ülkelerdeki öğrenciler ve akademisyenler arasında kültürlerarası bir değişim platformu yaratmayı amaçlamaktadır (Türkmen, 2013:3-9). Mevlana Değişim Programı'nın ismi, ünlü Türk-İslam düşünürü ve mutasavvıfı Mevlana Celaleddin Rumi'ye (1207-1273) dayanmaktadır. Mevlana, hoşgörü, insan sevgisi ve kültürlerarası diyalog anlayışı ile tanınmaktadır. Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan arasında birçok üniversite bu programda yer almaktadır.

Farabi Değişim Programı, adını ünlü İslam alimi ve filozof Farabi'den (Ebu Nasr el-Farabi) almıştır. Farabi, Orta Çağ İslam dünyasının en önemli düşünürlerinden biri olarak kabul edilir ve özellikle felsefe, mantık, müzik, matematik, tıp gibi birçok alanda çalışmalarıyla tanınır. Farabi'nin bilgiye ve öğrenmeye olan tutkusu, eğitim ve bilim dünyasında ilham verici bir örnek olarak görülür. Bu nedenle Türkiye'deki üniversiteler arasında akademik ve kültürel değişimi teşvik eden bir program olan Farabi Değişim Programı, onun bu özelliklerinden esinlenerek adlandırılmıştır. Program, Farabi'nin bilgiye erişim ve bilginin paylaşımı konusundaki evrensel değerlerini bir anlamda yaşatmayı amaçlar (YÖK, 2013:4-9; Kaya, 2018:12-21).

Farabi Programı'nın amacı Türkiye'deki üniversitelerde öğrenci ve öğretim üyesi değişimini teşvik etmektedir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 2009 yılında başlatılmıştır ve Türkiye'nin farklı üniversiteleri arasındaki iş birliğini artırmayı hedefler. Farabi Değişim Programı'nın ana amaçları akademik ve kültürel çeşitliliği artırmak, farklı üniversitelerde eğitim fırsatı sunmak kişisel ve akademik gelişimi desteklemek, üniversiteler arasında iş birliğini artırmak ve iç göçün azaltılmasına katkı sağlamaktır. Farabi Programı, Türkiye içindeki yükseköğretim kurumları arasında köprüler kurarak, öğrenci ve öğretim üyelerinin bilgi ve deneyim alışverişini sağlamayı amaçlar (YÖK, 2013:4-5).

Erasmus+ Programı, Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere farklı ülkeler arasında öğrenci ve akademik personel değişimini destekleyen bir programdır. Erasmus Programı, Avrupa Birliği'nin öğrenci değişim programı olup ismini Rönesans döneminin ünlü hümanist düşünürü Desiderius Erasmus'tan (1466-1536) almaktadır. Erasmus, eğitim, özgür düşünce ve reformist fikirleriyle tanınan bir filozoftur. Erasmus'un temel felsefesi, kültürlerarası öğrenme ve evrensel insan değerlerini savunmaktır. Bu doğrultuda, Erasmus+ Programı da öğrenciler ve akademisyenler arasında uluslararası işbirliğini teşvik eden bir program olarak bu ismi taşımaktadır (Trapp, 1970:15-25). Türkiye'de Erasmus+ Programı'na katılmakta ve Avrupa dışındaki ülkelerle ikili anlaşmalar yapmaktadır.

Bu programların isimleri, eğitim ve bilgi alışverişini, hoşgörüyü ve kültürel çeşitliliği teşvik eden büyük düşünürlerin felsefelerinden esinlenerek seçilmiştir. Mevlana, Farabi ve Erasmus, farklı dönemlerde yaşamış olsalar da, insanlığa yaptıkları evrensel katkılar ve bilginin yayılması konusundaki ortak değerleriyle bu değişim programlarına ilham kaynağı olmuşlardır.

Bu araştırma Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan (Manas) arasındaki tarihi, sosyal, siyasi ve kültürel bağlar dikkate alınarak iki ülke arasındaki yükseköğretim alanında eğitim işbirliklerinin ne şekilde olduğunu incelenmiştir. Bu araştırma tanımlayıcı niteliktedir; amacı, Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan arasındaki değişim programlarının kapsamını ortaya koymaktır. Bu yaklaşım, programların yapısal özelliklerinin ve katılımcı kurumların kapsamının anlaşılması için yeterlidir. Tanımlayıcı araştırma, ileriye dönük ilişkisel veya açıklayıcı çalışmalar için temel veri sağlayacak bir başlangıç noktası sunar. Bu amaçla çalışmanın temel problemi "Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan arasında eğitim işbirlikleri hangi alanlarda gerçekleşmektedir?" olarak belirlenmiştir. Temel probleme bağlı alt problemler ise şu şekilde belirlenmiştir:

1. Türkiye ve Kazakistan arasında Mevlana Programı hangi kurumlar, fakülteler ve programlar arasında gerçekleşmektedir?
2. Türkiye ve Kazakistan arasında Erasmus+ Programı hangi kurumlar, fakülteler ve programlar arasında gerçekleşmektedir?
3. Türkiye ve Kırgız-Manas Üniversitesi arasında Mevlana Programı hangi kurumlar, fakülteler ve programlar arasında gerçekleşmektedir?
4. Türkiye ve Kırgız-Manas Üniversitesi Erasmus+ Programı hangi kurumlar, fakülteler ve programlar arasında gerçekleşmektedir?
5. Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan ülkeleri arasında Farabi Programı hangi kurumlar, fakülteler ve programlar düzeyinde yürütülmektedir?

Yöntem

Bu araştırma, nitel yöntem çerçevesinde tasarlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri kaynakları kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010:1-2). Bu metodoloji, sınırlı bir sistemin derinlemesine incelenmesi ve betimlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Gerring, 2007:20-21; Merriam, 2013:40-42). Durum çalışması; araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2007:73-74). Durum çalışması türlerinden ise çoklu durum türü tercih edilmiştir (Merriam, 1998:28). Çoklu durum türünün seçilmesinde üç farklı ülkeye ilişkin benzer durumların incelenmesi etkili olmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmacının çalışma grubunu Türkiye ve Kazakistan 2024-2025 eğitim-öğretim yılı eğitim işbirliği (Mevlana, Erasmus+, Farabi) yapan yükseköğretim kurumları, yükseköğretim kurumlarına bağlı fakülte ve programlar oluşturmaktadır. Ayrıca Kırgızistan-Manas Üniversiteleri arasında gerçekleşen Mevlana, Farabi ve Erasmus+ işbirlikleri de incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi tekniğinin tercih edilmesinde bu tekniğin resmî ya da özel kayıtların toplanmasında, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılması etkili olmuştur (Ekiz, 2003:71-72).

Veriler, araştırmacı tarafından dokümanlar üzerinden sistematik olarak incelenmiş ve her yükseköğretim kurumunun Erasmus+, Mevlana ve Farabi Programları'na ilişkin bilgiler önceden belirlenmiş kategorilere göre kodlanmıştır. Bu kategoriler, program türü (Mevlana/Erasmus+/Farabi), katılımcı kurum, fakülte ve program düzeyi olarak belirlenmiş; her veri bu kategoriler doğrultusunda tablolastırılmıştır. Ardından benzer örnekler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Bu tematik yaklaşım, betimsel analizin temel aşamalarını oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır (Patton, 2018:478-480). Bu yöntem, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama araçlarından elde edilen verilerin kod, kategori ve tema şeklindeki verilerin düzenlenmesine imkân vermektedir. Betimsel analiz tekniğinde, çalışma öncesinde araştırmacı tarafından oluşturulan çerçeve doğrultusunda elde edilen bulgular sistematik bir şekilde betimlenir, kavramlar özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizin amacı, ulaşılan verileri betimleyerek sistemli bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Betimsel analiz yöntemi; çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Sözbilir, 2009:5-6; Yıldırım ve Şimşek, 2016: 239-240). Bu araştırmalar tamamlandıktan sonra karşılaştırmalı eğitim incelemesi metoduna başvurulmuştur. Bu doğrultuda her üç ülkenin yükseköğretim alanında eğitim işbirliklerine ilişkin elde edilen bulgular karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda Türkiye'deki 129 devlet üniversitesinin web sayfalarının Mevlana, Farabi ve Erasmus+ Değişim Programları'na ilişkin açıklamalarının bulunduğu sayfalar ziyaret edilmiştir. Elde edilen bulgular tablolastırılarak yorumlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan (Manas) arasında Mevlana ve Erasmus+ Programları'nın hangi üniversiteler, hangi fakülteler ve programlar kapsamında gerçekleştirildiği hakkında elde edilen bulgular sunulmuştur.

1. Mevlana Değişim Programı

Mevlana Programı anlaşmaları genellikle her akademik yılbaşında yenilenir ve başvuru süreci buna göre belirlenir. Mevlana Değişim Programı'nın uygulandığı üniversiteler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan Arasında Mevlana Programı Olan Üniversiteler

No	Üniversite	Kazakistan'da işbirliği içerisinde olduğu kurumlar
1	Ankara Üniversitesi (Ankara)	1.Ahmet Yesevi Üniversitesi 2. K. Zhubanov Aktöbe Bölgesel Devlet Üniversitesi (KZAB) 3.Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesi (YDMK) 4.Semeye Tıp Üniversitesi (Semey) 5. Kırgız- Manas Üniversitesi
2	Atatürk Üniversitesi (ATA)	1.Yesevi 2.El Farabi Kazak Milli Üniversitesi 3.Bolashak Üniversitesi 4. YDMK 5.Karaganda Devlet Tıp Üniversitesi (KDT) 6.Manas

3	Adnan Menderes Üniversitesi (AMÜ)	1. Manas 2. Yesevi 3. Farabi 4. S. Seifullin Tarım Teknik Üniversitesi (SSTT)
4	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (Ağrı)	1. Yesevi 2. Kazak Amerikan Üniversitesi (KAÜ) 3. <u>Kazakistan-Rusya Tıp Üniversitesi (KRTÜ)</u> 4. Farabi 5. Manas
5	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi (ALKÜ)	1. Yesevi 2. Kazak Baş Mimarlık ve İnşaat Akademisi (KBMİA) 3. Manas
6	Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKU)	1. Yesevi 2. Farabi 3. Manas 4. Jse Zhezkazgan Baikonurav Üniversitesi (JZB)
7	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (ASBÜ)	1. Yesevi
8	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ)	1. KZAB 2. Farabi 3. Kazpotrebsouz Karaganda Ekonomi Üniversitesi (KEUK)
9	Ardahan Üniversitesi (Ardahan)	1. Yesevi 2. Batı Kazakistan Üniversitesi (BKU) 3. KAÜ 4. Manas
10	Artvin Çoruh Üniversitesi (AÇÜ)	1. Atırav Petrol ve Gaz Üniversitesi (APG) 2. Atırav Devlet Üniversitesi (ADÜ) 3. SSTT 4. <u>Syrdariya Üniversitesi</u>
11	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (Hacı Bayram)	1. Yesevi 2. Farabi 3. Manas 4. L. Nikolayevich Gumilov Avrasya Üniversitesi (LNGAU) 5. Kazakistan Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi (KDKP) 6. YDMK 7. Shakarim Semey Devlet Üniversitesi (SSD) 8. Kazakistan Milli Sanat Akademisi (KMSA) 9. KEUK 10. KZAB
12	Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi (Bandırma)	1. Yesevi 2. Manas 3. YDMK 4. KDKP 5. Kazak Ulusal Ziraat Üniversitesi (KUZ)
13	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi (Şeyh Edebali)	1. Yesevi 2. KDKP 3. YDMK 4. KDT 5. Farabi 6. Manas 7. <u>Kazakistan Süleyman Demirel Üniversitesi (KSDÜ)</u>
14	Bingöl Üniversitesi (Bingöl)	1. Manas 2. YDMK
15	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ)	1. Yesevi 2. Farabi 3. KazAtiso Akademi (KazAtiso)

		4. Manas
16	Dicle Üniversitesi (Dicle)	1. Yesevi 2. SSD
17	Dokuz Eylül Üniversitesi (DEU)	1. LNGAU
18	Dumlupınar Üniversitesi (DPÜ)	1. Yesevi 2. Manas
19	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ)	1. Yesevi 2. Baitursynov Kostanay Devlet Üniversitesi (BKD) 3. Kazak Teknoloji ve İşletme Üniversitesi (KTİ) 4. Kazak Spor ve Turizm Akademisi (KSTA) 5. Farabi 6. LNGAU 7. Manas
20	Ege Üniversitesi (Ege)	1. Yesevi 2. Kazak Ulusal Tarım Üniversitesi (KUT) 3. LNGAU
21	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi (EYBÜ)	1. Yesevi 2. Korkut Ata Kızıl Ordu Devlet Üniversitesi (KATO) 3. Turan Üniversitesi
22	Gazi Üniversitesi (Gazi)	1. Yesevi 2. Farabi 7. Manas
23	Giresun Üniversitesi (Giresun)	1. Yesevi 2. Manas 3. Bolashak 4. KSTA
24	Gümüşhane Üniversitesi (Gümüşhane)	1. BKD
25	Hacettepe Üniversitesi (Hacettepe)	1. Yesevi 2. Farabi 3. LNGAU 4. KZAB 5. T. Pavlodar Devlet Pedagoji Üniversitesi (TPDP) 6. Astana Uluslararası Üniversitesi (Astana) 7. Astana IT Üniversitesi
26	Hakkari Üniversitesi (Hakkari)	1. <u>Almatı İşletme Üniversitesi</u> (Almatı) 2. ADÜ 3. Manas 4. LNGAU
27	Hitit Üniversitesi (Hitit)	1. Yesevi 2. Farabi 3. KAÜ 4. KBMİA 5. Turan 6. KİMEP Üniversitesi 7. Kekhsy Üniversitesi 8. LNGAU 9. Abay Myrzakhmetov Köksetau Üniversitesi (AMKÜ) 10. Mısır İslam Kültür Üniversitesi (MİKÜ)
28	Iğdır Üniversitesi (Iğdır)	1. Yesevi 2. Manas 3. KATO
29	Isparta Uygulamalı Bilimler (Isparta)	1. Yesevi 2. KUT 3. Manas
30	İstanbul Üniversitesi (İstanbul)	1. <u>KZAB</u> 2. Farabi 3. <u>LNGAU</u> 4. Manas

31	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi(İKCU)	1. Yesevi 2. Manas
32	İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi (İYTE)	1.Yesevi
33	Karabük Üniversitesi (Karabük)	1. Yesevi 2. YDMK 3.Farabi 4.M. Auezaov Güney Kazakistan Devlet Üniversitesi (MAGK) 5.Taraz-Yenilikçi İnsani Yardım Üniversitesi (TYİY) 6.ADÜ 7.Avrasya Beşeri Bilimler Enstitüsü (ABBE) 8.Taraz Devlet Pedagoji Üniversitesi (TDPÜ) 9.KTİ 10.Kazak Devlet Kadın Öğretmen Yetiştirme Üniversitesi (KDKÖY)
34	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi (KMÜ)	1. Yesevi 2. Manas
35	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi (Ahi Evran)	1.Yesevi 2.Farabi 3.ADÜ 4. KZAB 5.Abai Kazak Ulusal Pedagoji Üniversitesi (AKUP)
36	Kilis 7 Aralık Üniversitesi (Kilis)	1. Yesevi
37	Konya Teknik Üniversitesi (KTUN)	1. Yesevi 2. Manas
38	Kocaeli Üniversitesi (Kocaeli)	1. Yesevi 2. Manas 3. <u>LNGAU</u> 4. ADÜ
39	Marmara Üniversitesi (Marmara)	1. Yesevi 2. Farabi 3. Manas
40	Manisa Celal Bayar Üniversitesi (MCBÜ)	1.Yesevi 2.Manas
41	Mersin Üniversitesi (Mersin)	1.Yesevi 2.KİMEP 3.Manas
42	Muş Alparslan Üniversitesi (Muş)	1.Manas 2. YDMK 3.Uluslararası Eğitim Birliği (UEB) 4.S. Amanzholov Doğu Kazakistan Devlet Üniversitesi (SADKD) 5. KZAB
43	Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ)	1. Yesevi 2.Manas
44	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi (OHU)	1. KDKP 2.D.Atırau Devlet Üniversitesi (DADÜ) 3. Farabi 4. AKUP 5.Yesevi 6. Uluslararası İşletme Üniversitesi (UİÜ) 7. LNGAU 8. KDT
45	Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ)	1. Yesevi 2. Farabi 3. Nazarbayev Üniversitesi 4. Manas
46	Ordu Üniversitesi (Ordu)	1. BKD

		2.Yesevi 3. YDMK
47	Pamukkale Üniversitesi (PAU)	1. LNGAU 2. TPDP
48	Sakarya Üniversitesi (Sakarya)	1.Yesevi 2.Farabi 3. Manas 4.T.K. Zhurgenov Kazak Ulusal Sanat Akademisi (TKZKUSA) 5. KBMİA 6. KATO 7. KZAB 8.ADÜ
49	Selçuk Üniversitesi (Selçuk)	1. Yesevi 2.Farabi 3.Bolashak 4.Manas
50	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi (SUBU)	1.Shakarim Üniversitesi
51	Siirt Üniversitesi (Siirt)	1.YDMK 2.Manas
52	Sinop Üniversitesi (Sinop)	1. YDMK 2.Manas
53	Süleyman Demirel Üniversitesi (SDÜ)	1.Yesevi 2.K.Satbayev Ulusal Teknik Araştırma Üniversitesi (KSUTA) 3. AKUP 4.Farabi 5.KBMİA 6. KDT 7.Kazak İngiliz Teknik Üniversitesi (KİTÜ) 8.KUT 9.Almaty Telekomünikasyon Üniversitesi (AGTM) 10. Manas
54	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (GOP)	1.Yesevi 2.ABBE 3. LNGAU 4.ADÜ 5.Güney Kazakistan Devlet Pedagoji Üniversitesi (GKDP) 6. BKD 7.Kazguu Üniversitesi 8.Baişev Üniversitesi 9.Turan 10. Manas
55	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (NKU)	1. Yesevi
56	Uşak Üniversitesi (Uşak)	1. Manas 2. Yesevi 3.Sh.Yessenov'un adını taşıyan Hazar Teknoloji ve Mühendislik Üniversitesi (SHTM)
57	Yozgat Bozok Üniversitesi (Bozok)	1.Farabi 2. Manas 3.KSD 4.YDMK 5.Uluslararası İlişkiler ve Diller Üniversitesi (UIDÜ) 6. AKUP 7.Kazakistan Ulusal Tıp Üniversitesi (KUTÜ)

58	BEUN	1. Yesevi
No	Kazakistan ile anlaşması olmayanlar	
59	Akdeniz Üniversitesi (Akdeniz)	
60	Amasya Üniversitesi (Amasya)	
61	Anadolu Üniversitesi (Anadolu)	
62	Bartın Üniversitesi (Bartın)	
63	Cerrahpaşa Üniversitesi (Cerrahpaşa)	
64	İskenderun Teknik Üniversitesi (İTÜ)	
65	İzmir Bakırçay Üniversitesi (İBU)	
66	İzmir Demokrasi Üniversitesi (İDU)	1. Manas
67	Kırıkkale Üniversitesi (Kırıkkale)	
68	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi (KSBU)	
69	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGU)	
70	Şırnak Üniversitesi (Şırnak)	1. Manas
71	Trakya Üniversitesi (Trakya)	1. Manas
72	Yalova Üniversitesi (Yalova)	
73	Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ)	

Tablo 1’de yer alan Türkiye devlet üniversitelerinin 59 tanesi ile Kazakistan yükseköğretim kurumlarının Mevlana Değişim Programı vardır.16 üniversitenin ise farklı ülkelerle Mevlana Değişim Programı olmasına karşılık Kazakistan’la anlaşması bulunmamaktadır. Bu üniversiteler: Akdeniz, Amasya, Anadolu, Bartın, Cerrahpaşa, İskenderun, İBÜ, İDÜ, Kırıkkale, KSBU, MSGÜ, Osmaniye, Şırnak, Yalova, Trakya, YTÜ’dür. Trakya, Şırnak ve İzmir Demokrasi Üniversitelerinin Kırgız Manas Üniversitesi ile işbirliği olup doğrudan Kazakistan ile anlaşması yoktur.

49 yükseköğretim kurumunun web sitesinde güncel veri olmadığı; 6 üniversitenin de Mevlana Programları’na ilişkin web sitelerinin açılmaması nedeniyle Kazakistan ile anlaşması olup olmadığı incelenememiştir. 55 yükseköğretim kurumunun pek çoğu ile anlaşmanın olduğu düşünülmektedir. Bu yükseköğretim kurumları şunlardır: Aksaray, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar (MGU), Balıkesir, Bayburt, Batman, Bitlis Eren (BEU), Boğaziçi, Bolu Abant İzzet Baysal (İBU), Burdur Mehmet Akif Ersoy (MAKÜ), Bursa Teknik, Uludağ, Çankırı Karatekin (ÇTU), Çukurova, Düzce, Erzurum Teknik, Eskişehir Teknik, Erciyes, Fırat, Galatasaray, Gaziantep, Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji (GİBTU), Gebze Teknik (GTU), Harran, Hatay Mustafa Kemal (MKU), Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji (ATU), Adıyaman, Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ), Afyon Sağlık Bilimleri (ASBÜ), İstanbul Teknik (İTÜ), İnönü, Medeniyet, Kafkas, Kahramanmaraş İstiklal, Kastamonu, Karadeniz Teknik (KTÜ), Kahramanmaraş Sütçü İmam, Kırklareli, Kayseri, Muğla Sıtkı Koçman, Munzur, Milli Savunma, On Dokuz Mayıs (OMÜ), Sağlık Bilimleri, Samsun, Sivas Bilim ve Teknoloji, Cumhuriyet, Tarsus, Trabzon, Türk-Alman, Yüzüncü Yıl (YYÜ), Polis Akademisi, Jandarma ve Sahil güvenlik, Türk Japon Bilim ve Teknoloji Üniversiteleridir.

Kazakistan’daki üniversitelerle en fazla işbirliği yapan kurumlar Tokat, Karabük, Hacı Bayram, SDÜ (10); Niğde-Sakarya (8); Hacettepe-ESOGÜ-Şeyh Edebali-Atatürk (7) üniversiteleridir.

YÖK 2021-2022; 2022-2023; 2023-2024 yıllarına ilişkin Mevlana Değişim Programları’nın yapılmamasına yönelik karar almasının yükseköğretim kurumlarının web sitelerinde veriye ulaşılamamasına neden olduğu düşünülmektedir. Tüm yükseköğretim kurumlarının sayfasında YÖK’ün Mevlana Programı’nın durdurulmasına ilişkin kararına yönelik bilgi yer almaktadır. Karadeniz Teknik Üniversitesi’nin sayfasında YÖK tarafından ikinci bir duyuruya kadar askıya alındığına ilişkin bilgilendirme vardır. ODTÜ ve Marmara Üniversiteleri başta olmak üzere Türkiye’deki pek çok yükseköğretim kurumunun konuya ilişkin web sitesinin güncel olmadığı gözlenmiştir. AMÜ’de adı geçen kurumlar arasında 2013-2026; PAÜ’de ise 2017-2022 yılları arasında anlaşmanın geçerli olduğu bilgisi mevcuttur.

Manas Üniversitesi Kırgızistan'da olmasına rağmen Kazakistan ile yoğun ilişkilere sahip olduğu için burada değerlendirmeye alınmıştır. 41 yükseköğretim kurumu ile anlaşması bulunmaktadır.

Tüm üniversitelerde Mevlana Programı'nın amacı kültürel değişim, akademik işbirliği ve kariyer işbirliğidir.

Tablo 2'de Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan'daki hangi yükseköğretim kurumları ile anlaşma yapıldığı gösterilmektedir.

Tablo 2. Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan Mevlana Programı Kapsamında İkili Anlaşma Yapan Kurumlar

No	Üniversite	Sayı
1	Yesevi	45
2	Manas	41
3	Farabi	16
4	YDMK	12
5	KZAB	10
6	LNGAU	8-GOP-PAÜ-OHÜ-Ege-Hakkari-ESOGÜ-Hacı Bayram- DEÜ
7	ADÜ	5-Karabük-Ahi Evran-Kocaeli-GOP-Artvin-
8	KDT	4-SDÜ-OHÜ-Şeyh Edebali-ATA
9	KBMİA	4-ALKÜ-Hitit-Sakarya-SDÜ
10	AKUP	4-SDÜ-OHÜ-Ahi Evran-Bozok
11	BKD	3- GOP-ESOGÜ-Ordu
12	Turan	3-EYBÜ-GOP-Hitit
13	KUT	3-SDÜ-Ege-Isparta
14	SSD	3-Hacı Bayram-SUBU-Dicle
15	Bolashak	3-Selçuk-Giresun-ATA
16	KAÜ	3-Hitit-Ardahan-Ağrı
17	KTİ	2-ESOGÜ-Karabük
18	KEUK	2-AYBÜ-Hacı Bayram
19	KSDÜ	2-Bozok-Şeyh Edebali
20	GKDP	2-Karabük-GOP
21	ABBE	2-GOP-Karabük
22	KATO	2-Sakarya-EYBÜ
23	TPDP	2-PAÜ-Hacettepe
24	KDKP	2-Hacı Bayram-OHÜ
25	KIMEP	2-Mersin-Hitit
26	KSTA	2-ESOGÜ-Giresun
27	SSTT	2-AMÜ-Artvin
28	AMKÜ	1-Hitit
29	KSUTA	1-SDÜ
30	AGTM	
31	KİTÜ	
32	TKZKUSA	1-Sakarya
33	Nazarbayev	1-ODTÜ
34	UiÜ	1-OHÜ
35	DADÜ	
36	SADKD	1-Muş
37	UEV	
38	KDKÖY	1-Karabük
39	TDPÜ	
40	TYİY	
41	MAGK	
42	MİKÜ	1-Hitit
43	Kekshy	
44	Almatı	1-Hakkari
45	Astana IT	1-Hacettepe

46	Astana	
47	KazAtiso	1-ÇOMÜ
48	K.U.Z	1-Bandırma
49	K.M.S.A	1-Hacı Bayram
50	Syrdariya	1-Artvin
51	J.Z.B	1-AKU
52	KRTÜ	1-Ağrı
53	Semey	1-Ankara
54	Baişev	1-GOP
55	Kazguu	1-GOP
56	S.H.T.M	1-Uşak
57	U.İ.D.Ü	1-Bozok
58	K.U.T.Ü	1-Bozok
59	A.P.G.	1-Artvin
60	S.S.D.	1-Hacı Bayram

Türkiye’den en fazla kurum ile Mevlana işbirliği içerisinde olan kurum Yesevi ile Farabi Üniversiteleridir. Bu kurumları sırasıyla YDMK, KZAB, LNGAU Üniversiteleri takip etmiştir. Yesevi Üniversitesinden sonra Türkiye’nin en fazla anlaşma yaptığı kurum Kırgız-Manas Üniversitesidir.

Tablo 3’de Türkiye ve Kazakistan arasında hangi fakülteler ve hangi bölümlerde Mevlana Değişim Programı gerçekleştirildiği gösterilmiştir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri (İİBF); Fen Edebiyat Fakülteleri (FEF); İnsan ve Toplum Bilimleri Fakülteleri (İTBF); Sağlık Bilimleri Fakülteleri (SBF); Eğitim Fakülteleri (EDU); Güzel Sanatlar Fakülteleri (GSF); Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu (SBMY); Mesudiye Meslek Okulu (MMO); Kazakistan’daki Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesi (YDMK); Rehberlik ev Psikolojik Danışmanlık (PDR); Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksekokulu (UBMY); Çanakkale Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu (ÇUBY); Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) şeklinde kısaltılmıştır.

Tablo 3. Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan Arasında Mevlana Programı Gerçekleştirilen Fakülte ve Bölümler

No	Üniversite	Fakülte	Program
1	ATA-AMÜ-ASBÜ-AYBÜ-ALKÜ-Afyon-Giresun-DPÜ-SUBÜ-Dicle-ESOGÜ-NEÜ-MCBÜ- Hacı Bayram-Erzincan-Sinop-Mersin-KMÜ-ALKÜ-Ordu-Şırnak//BKD-SSD-KEUK-Yesevi-Farabi-YDMK-Bolashak- KZAB-SSD-KİMEP-LNGAU-KBMİA -Turan-Manas	İİBF UBMY	Finans, İktisat, İşletme ve Yönetim Bilimleri, Muhasebe Bilimleri, Pazarlama ve Satış Bilimleri, Siyaset Bilimi-Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Ekonomi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım/ Reklamcılık, Uluslararası ilişkiler, Avrupa Çalışmaları, Bankacılık ve Sigortacılık, Emlak ve Emlak Yönetimi, Ofis Yönetimi ve Yönetimi Asistanlığı, Kontrol ve Otomasyon Teknolojileri, Maliye, İşletme, Büro Yönetimi, Yönetici Asistanlığı
2	ATA//Yesevi-Bolashak-YDMK	FEF	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları (ÇTLE), Fizik, Kimya, Matematik, Moleküler Biyoloji ve Genetik, Tarih, Coğrafya, Rus-Fransız-İngiliz-Türk Dili
	Bingöl//YDMK-Manas	İTBF FEF	Kürt Dili ve Edebiyatı, Türk Dili, İngiliz Dili, Tarih, Sosyoloji
	Afyon- Hacı Bayram//KZAB AYBÜ		Psikoloji, Yabancı Dil, Tarih, Edebiyat
	Ordu-Sinop//YDMK		İngilizce, Türkçe, Tarih, Rus Dili
	Dicle-ESOGÜ //Yesevi-SSD-BKD- LNGAU		Türk-Rus-Kazak Dili, ÇTLE, Sosyoloji, Tarih, Fizik, Kimya, Matematik, Biyoloji, Biyoteknoloji
	AMU// Farabi-SSTT-Manas		Felsefe, Fransız-Türk-İngiliz Dili, Tarih, Sosyoloji, Kimya, Biyoloji, Fizik
	Erzincan// KATO		Diller ve Filoloji Bilimleri
	Erzincan-Afyon-ATA-AMÜ-		Tarih, Fen Bilimleri, Türk-İngiliz-Rus Dili,

	MCBÜ-ESOGÜ-Ordu-DOÜ-Kocaeli-KMÜ-DPÜ-Mersin-ALKÜ-ASBÜ-ESOGÜ-NEÜ-Sinop-Gümüşhane-Giresun//Yesevi-Farabi-Manas- KZAB		Tercümanlık, Arkeoloji, Matematik, Psikoloji, Almanca, Arapça, Fizik, Kimya, Biyoloji, Tarih, Matematik, Coğrafya, Mikrobiyoloji, Çevre Bilimleri, Biyoteknoloji, Felsefe, Sosyoloji, Edebiyat, Filoloji, ÇTLE
3	ATA-Afyon-AMÜ-ALKÜ-Mersin- Giresun-Dicle-AYBÜ//Manas-YDMK-KİMEP-Yesevi-KEUK- Farabi	İletişim	Radyo, TV, Sinema, Gazetecilik
4	AYBÜ-Hacı Bayram	SBF	Sosyal Hizmet
	ATA- YDMK		Hemşirelik
	MCBÜ-Manas		Gıda Bilimleri ve Teknolojileri
	Şırnak-Manas		Çocuk Gelişimi
	ÇOMÜ-Kazatıso	ÇUBY	Sağlık Yönetimi
5	AYBÜ//KEUK- KZAB Ercincan//Turan Afyon//KZAB -Farabi Dicle//SSD ATA//Bolashak-Farabi Hacı Bayram//KZAB-KEUK	Hukuk	Hukuk
6	Gümüşhane//BKD-AMU-SSTT	Veterinerlik	Veterinerlik
7	Dicle-Ordu//Yesevi	Diş Hekimliği	Diş Hekimliği
8	Dicle-NEÜ-Giresun-Mersin-Ordu-MCBÜ//Yesevi AYBÜ-Hacı Bayram//Farabi ATA//KTÜ	Tıp	Tıp
9	ATA-Bolashak	Eczacılık	Eczacılık
10	ATA- Afyon-ÇOMÜ-ALKÜ-Giresun-Ordu-Mersin-KMÜ-Dicle- ESOGÜ-Erzincan-Sinop-Gümüşhane-AMÜ-ESOGÜ-Şırnak-Ordu//Yesevi-Manas-Farabi-Turan- YDMK- KSTA-KTİ- LNGAU	Turizm SBMY MMO	Restoran ve Otel İşletmeciliği Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Turizm ve Otel Yönetimi Beden Eğitimi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Programı Turizm İşletmeciliği
	DEÜ//Avrasya Ulusal Üniversitesi	Kazakistan Reha Midilli Foça Turizm Fakültesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik
11	ATA-Afyon-ASBÜ- Bingöl-DPÜ-KMÜ-ÇOMÜ-Dicle-ESOGÜ-Erzincan-Giresun-KMÜ-NEÜ-MCBÜ-Ordu-Sinop//Yesevi-Farabi-Manas- YDMK-Bolashak	İlahiyat	İlahiyat
12	Mersin-ALKÜ-Dicle-NEÜ-Ordu-Giresun-DPÜ-ESOGÜ//Yesevi-Manas-SSD-KBMİA	GSF	Görsel sanatlar, resim, heykel, seramik, müzik, Konservatuar, Grafik Tasarım, Tekstil ve Moda Tasarımı Gastronomi ve Mutfak Sanatları
13	Dicle-Gümüşhane//Yesevi-SSD- Manas	BESYO	Beden Eğitimi ve Spor
14	ALKÜ- ATA- AMÜ-ESOGÜ-Ordu-Afyon-Kocaeli //KBMİA- SSTT-Farabi -Manas-BKD-YDMK	Ziraat	Ormancılık ve Orman ürünleri Bahçe ve Tarla Bitkileri, Bitki Koruma, Zooteknik

15	ATA-AYBÜ-ESOGÜ-Afyon-AMÜ-ALKÜ-Dicle-Hacı Bayram-SUBU-KMÜ-MCBU-NEÜ-Gazi-Mersin-Kocaeli//Manas-Yesevi-BKD-LNGAU-Bolashak-ADÜ-JZB-KZAB-YDMK-SSD - KEUK- KBMİA-SSTT	Mühendislik	Bilgisayar, Bilişim, İnşaat, Metalurji, Maden, Gıda, Genetik ve Bio-mühendislik, Kimya, Elektrik-Elektronik, Makine, Malzeme Bilimi, Teknoloji
16	ALKÜ-ESOGÜ-Mersin-NEÜ//Manas- KBMİA-LNGAU	Mimarlık	Mimarlık, İç Mimarlık, İç Tasarım
17	Gazi-Giresun-Afyon-ALKÜ-AMÜ-MCBÜ-Mersin-Ordu-Dicle//Yesevi-SSD-Farabi-Manas-JZB	EDU	Arapça, Bilgisayar, Coğrafya, Fizik, Kimya, Müzik, Okul Öncesi, Türk Dili, İngilizce, Tarih, Biyoloji, PDR, Matematik, Eğitim-Öğretmen Eğitimi, Sınıf, Beden Eğitimi, Antrenörlük, Resim, Felsefe, Eğitim Psikolojisi
	KMÜ//Yesevi-Manas		Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
	Giresun//Bolashak		Okul Öncesi, Sınıf, PDR, Türk Dili
	ATA//Bolashak- YDMK		İngilizce -Türkçe
	ESOGÜ//Yesevi- LNGAU-Manas		Matematik, Sınıf, Yabancı Diller, Eğitim Bilimleri

İncelenen yükseköğretim kurumları arasında Kazakistan ile Mevlana anlaşması olmasına rağmen web sitesinde bu değişimin hangi fakülte ve bölümler arasında gerçekleşeceğine ilişkin veri olmayan kurumlar şunlardır: Hitit, GOP, BEUN, Uşak, NKÜ, Trakya, Siirt, Selçuk, Yozgat, SDÜ, Sakarya, Ağrı, İDÜ, Hakkari, Cerrahpaşa, Bandırma, Ankara, Niğde, Bilecik, Kırşehir, Artvin, Karabük, Isparta, İstanbul ve Hacettepe olmak üzere toplam 26 tanedir. Marmara, Düzce, Ardahan, Iğdır, KTUN, PAÜ, Muş, ODTÜ ve Ege Üniversitelerinin sayfalarında da bu konuya ilişkin veri yoktur. ODTÜ’de giden ve gelen öğrencilerin alanlarına yönelik veri tabanı olmasına karşılık fakülte ve bölüm temelli bir veri seti yoktur.

ÇOMÜ-Kilis- İKÇÜ- Yesevi ve Manas Üniversitelerinde eşleşen tüm bölümlerle anlaşma olduğu ifade edilmiştir. Üç ülke arasında en fazla değişim İİBF, FEF ve eğitim fakülteleri arasında değişim gerçekleşmektedir. Turizm, Ziraat, İletişim, SBF, Tıp, Veterinerlik, Diş Hekimliği, Mimarlık, Mühendislik, BESYO, GSF fakülteleri ve çeşitli meslek yüksekokulları ile de anlaşma mevcuttur. Eğitim Fakültesi bünyesinde en fazla değişim yapılan programlar şu şekildedir: Yabancı Diller, Eğitim Bilimleri, Sınıf, Matematik ve Okul Öncesi’dir. Sosyal Bilgiler ve Özel Eğitim branşların da ise değişim bulunmamaktadır. Ordu ve YDMK- Yesevi Üniversiteleri arasında SBMY ve MMO yüksekokulları ile anlaşmaları mevcuttur.

2. Erasmus+ Programı

Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan arasında Erasmus+ anlaşması olan yükseköğretim kurumları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Türkiye-Kazakistan-Kırgızistan Arasında Erasmus+ Programı Olan Üniversiteler

No	Üniversite	Kazakistan’da işbirliği içerisinde olduğu kurumlar
1	Adıyaman	1.Asfendiyarov Kazak Ulusal Tıp Üniversitesi-Tıp 2.Sh. Ualikhanov Kokshetau Üniversitesi-Eğitim Fakültesi
2	ASBÜ	1. Yesevi 2.Farabi 3. KATO 4.Almatı İşletme Üniversitesi 5. BKD 6.Kazakistan Cumhuriyeti Milli İlimler Akademisi 7. LNGAU 8. SHTM

		9. Manas
3	ATA	1. Kazak Ablai Khan Uluslararası İlişkiler ve Dünya Dilleri Üniversitesi (KAKUİD), İngilizce 2. LNGAU: Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, İngilizce LNGAU: Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar, Biyoloji, Fizik, İnşaat Mühendisliği, Kimya, Matematik LNGAU: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arap Dili ve Belagati, Beşeri ve İktisadi Coğrafya, Bilim Tarihi, Din psikolojisi-sosyolojisi-felsefesi, Dinler Tarihi, Felsefe, Fiziki Coğrafya, Gazetecilik, İslam Hukuku, İslam Felsefesi, İşletme, Kamu Yönetimi, Arkeoloji, Muhasebe ve Finansman, Rus Dili, Hadis, Tasavvuf, Tefsir, Felsefe ve Mantık, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik, Türk İslam Düşüncesi Tarihi, Türk İslam Edebiyatı, Yönetim Bilişim Sistemleri 3.KAZGUU: Sosyal Bilimler enstitüsü, İşletme-Ekonometri 4.Manas: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı, Yeniçağ Tarihi, Yakınçağ Tarihi, Türk Halk Bilimi, Türk Dili, Eskiçağ Tarihi, Ortaçağ Tarihi Manas: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Din Eğitimi, Din psikolojisi-sosyolojisi-felsefesi, Dinler Tarihi, Gazetecilik, Sosyoloji, Halkla İlişkiler, İktisat, Muhasebe, Finansman, Üretim Yönetimi ve Pazarlama, Yönetim ve Organizasyon 5. KAKUİD: Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı
4	Bayburt	6. Bölge Orta Asya
5	MAKÜ	
6	ÇTU	1. KBMİA: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi - Uluslararası İlişkiler, İktisat 2.TPDP: GSF, İşletme, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, İktisat, Fizik, Matematik, Kimya, Felsefe, Kimya, Orman Mühendisliği 3.LNGAU: Mühendislik, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, İktisat, Fizik, Matematik, Kimya, Tarih
7	Dicle	1.SSD: Ziraat, Veteriner, Ekonomi, İşletme, Felsefe, Hukuk, Yabancı Dil, Kimya, Makine, BESYO, İnşaat, Coğrafya, Matematik, Fizik, Biyoloji 2.Yesevi: Tıp, Diş Hekimliği, Matematik, İşletme, İktisat, Psikoloji, Fizik, Biyoloji, Kimya, Bilgisayar, Edebiyat, İlahiyat, Turizm, Elektrik Elektronik, Tarih, Gazetecilik, Sosyoloji, İngilizce, BESYO, GSF 3. Kazak İnsani Hukuku Yenilikçi: Hukuk, Tarih, Psikoloji, BESYO 4.SHTM: İş-Maden Mühendisliği-Kimya-İngilizce-Uluslararası İlişkiler ve Turizm
8	Hacettepe	1.Yesevi: Türkoloji 2. Manas-Farabi: Modern Türk Dili ve Edebiyatı 3. KAKUİD: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
9	Kırklareli	1.Farabi: Tarih-İktisat-Felsefe 2.Kazak Ulusal Araştırma Teknik Üniversitesi: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, İktisat, İşletme, Makine, Mimarlık 3.ADÜ, Atırau ÇITLE 4.Manas, Tarih, ÇITLE, Turizm İşletmeciliği, Yazılım
10	Kocaeli	1.Yesevî

		2.Kazakistan AUES 3.Bolashak 4.Satbayev 5.Turan
11	Marmara	1.Farabi 2.Manas 3.AKUP
12	SUBU	1.Zhangır Khan'dan Sonra Batı Kazakistan Tarım Teknik Üniversitesi (ZHBKTT) 2.Hazar Devlet Üniversitesi (HDÜ) 3.KUT 4.Manas
13	OMÜ	1. KUT : Toprak Bilimi ve Bitki Besleme, Bitki Koruma, 2. BKD : Yabancı Diller, Edebiyat ve Dilbilim
14	GOP	1.LNGAU 2.TPDP 3.KAZGUU 4.ABBE 5.Güney Devlet Kazakistan Pedagoji Üniversitesi (GDKP) 6.Silkway Uluslararası Üniversitesi MOU 1.Yesevi 2.KATO 3.SSD
15	BEUN	1.Yesevi

Adıyaman, ATA, ASBÜ, Bayburt, MAKÜ, ÇTÜ, Dicle, Hacettepe, Kırklareli, Kocaeli, Marmara, SUBU, OMÜ; GOP ve BEUN'nun Ka107/KA171 kapsamında Manas, Yesevi, Farabi, Kazguu, LNGAU, SSD, KATO, ABBE, GDKP, Silkway, KUT, BKD, HDÜ, ZHBKTT, ADÜ, Kazakistan AUES, AKUP, Bolashak, Satbayev, Turan, SHTM, KAKUİD, Kazak İnsani Hukuk üniversiteleri ile anlaşmaları mevcuttur. Marmara, Bayburt ve MAKÜ'de 6.Bölge (central asia) kategorisinde Kazakistan ve Kırgızistan ile anlaşmalar bulunmaktadır. Genellikle fen, sosyal ve eğitim bilimleri enstitülerine bağlı doktora programlarına yönelik anlaşmalar gerçekleştirilmiştir. Dicle, Hacettepe, Kırklareli, OMÜ, ÇTU, ATA dışında genellikle hangi programlarla anlaşma yapıldığı belirtilmemiştir. KA103/KA131 kategorisinde ise anlaşma bulunmamaktadır. Erasmus+ Programı'nın tüm yükseköğretim kurumlarında ortak amacı: Öğrenci hareketliliği, akademik işbirliği, kültürel alışveriş, dil yeteneklerinin geliştirilmesi, eğitim kalitesinin artırılması, istihdam edilebilirlik, sosyal ve kültürel entegrasyon'dur. Tablo 5'te Kazakistan-Kırgızistan-Manas ile Erasmus+ anlaşması bulunmayan Türkiye'deki yükseköğretim kurumları yer almaktadır.

Tablo 5. Kazakistan ve Kırgızistan (Manas) ile Erasmus+ Özellikle KA131 Anlaşması Olmayan Türkiye'deki Üniversiteler

No	Üniversite	No	Üniversite
1	ATA	51	İskenderun
2	AGÜ	52	İstanbul
3	Adıyaman	53	İTÜ
4	AMÜ	54	Medeniyet
5	AKÜ	55	İBU
6	ASBÜ	56	İDU
7	ALKÜ	57	İKCU
8	Anadolu	58	İYTE
9	Ankara	59	Kafkas
10	Hacı Bayram	60	Karabük
11	AYBÜ	61	KMÜ
12	Amasya	62	Kastamonu

13	Akdeniz	63	Kayseri
14	Ardahan	64	Ahi Evran
15	AÇÜ	65	Kırıkkale
16	Bandırma	66	Kırklareli
17	Bartın	67	Kilis
18	Batman	68	KTUN
19	Bayburt	69	KSBÜ
20	Şeyh Edebali	70	MCBÜ
21	Bingöl	71	Marmara
22	BEÜ	72	MSGÜ
23	Boğaziçi	73	Muğla
24	İBU	74	Munzur
25	MAKÜ	75	Muş
26	Uludağ	76	NEÜ
27	Bursa Teknik	77	OHÜ
28	Cerrahpaşa	78	Bandırma
29	ÇTÜ	79	Polis Akademisi
30	Çukurova	80	SBÜ
31	Dicle	81	Sakarya
32	DEU	82	Samsun
33	DPÜ	83	Selçuk
34	Ege	84	Siirt
35	EYBÜ	85	Sinop
36	Eskişehir Teknik	86	Cumhuriyet
37	ESOGÜ	87	SDÜ
38	Fırat	88	Şırnak
39	Galatasaray	89	Tarsus
40	Gazi	90	NKÜ
41	GİBTU	91	Trabzon
42	GTU	92	Trakya
43	Giresun	93	GOP
44	Gümüşhane	94	Uşak
45	Harran	95	Yalova
46	Hakkari	96	YTÜ
47	MKU	97	Bozok
48	Hitit	98	YYÜ
49	Isparta		
50	İnönü		

Tablo 6 incelendiğinde Türkiye'deki 129 devlet üniversitesi arasında 98 yükseköğretim kurumu ile Kazakistan arasında Erasmus+ anlaşması bulunmamaktadır.

Web sitesinde Erasmus+ anlaşmalı ülkelere ilişkin veri olmayan 20 kurum vardır. Bu kurumlar şunlardır: ATÜ, MGÜ, Aksaray, Balıkesir, Düzce, Erciyes, Erzurum Teknik, Iğdır, Jandarma ve Sahil güvenlik, Kahramanmaraş İstiklal, KTÜ, Kahramanmaraş Sütçü İmam, Mersin, MSÜ, PAÜ, ODTÜ, Ordu, Sivas Bilim ve Teknoloji, Türk-Alman, Türk Japon Bilim ve Teknoloji Üniversiteleridir.

Web sitesi açılmayan veya web sitesine ulaşılamayan 3 kurum vardır. Bu kurumlar şunlardır: Gaziantep (sayfa açılmıyor), Ağrı-ÇOMÜ (siteye ulaşılmıyor). Çukurova'da ülkeler olmamasına karşılık fakültelere yer verilmemiş. Fırat'ta KA131'de anlaşma yok KA171'de var ise de belirtilmemiştir.

Elde edilen bulgular, Altbach ve Knight'ın öne sürdüğü uluslararasılaşma parametreleriyle örtüşmektedir. Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan arasında özellikle Mevlana Programı üzerinden gerçekleşen hareketlilik, bu ülkelerin ortak tarihsel ve kültürel miraslarından güç alarak bölgesel bir akademik ağın oluşmasına katkı sağlamaktadır. Ancak, YÖK'ün 2021 sonrası Mevlana Programı'nı askıya alması, bu ağın sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir (YÖK, 2021). Bourdieu'nün (1986) kültürel sermaye kuramı perspektifinden bakıldığında, öğrenci

hareketliliği bireylerin akademik ve sosyal sermayelerini artırma potansiyeline sahiptir. Fakat programların uygulanabilirliği konusunda üniversiteler arası eşitsizlikler dikkat çekmektedir. Bu durum, Marginson'un (2010) değindiği çok merkezli rekabetçi yapıların hala yerleşmediğini göstermektedir.

3. Farabi Değişim Programı

Farabi Programı yalnızca Türkiye'deki yükseköğretim kurumları arasında gerçekleştirildiği için Kazakistan ve Kırgızistan ile Farabi Değişim Programı gerçekleştiren herhangi bir kurum, program ve bölüm bulunmamaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Alan yazın incelendiğinde Kazakistan-Kırgızistan ve Türkiye Yükseköğretim Alanında Eğitim İşbirlikleri kapsamında Mevlana, Farabi ve Erasmus+ Değişim Programları'na yönelik çalışmaların mevcut olmadığı gözlenmiştir. Uluslararası değişim programlarının temel amaçlarında kültürel ve akademik alışverişin gerçekleşmesi için bu değişim programları sürdürülebilir şekilde uygulanmalıdır.

Elde edilen bulgular, Altbach ve Knight'ın (2007:291-300) öne sürdüğü uluslararasılaşma parametreleri ile örtüşmektedir; Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan arasında özellikle Mevlana programı üzerinden gerçekleşen öğrenci hareketliliği, ortak tarihsel ve kültürel mirastan güç alarak bölgesel akademik ağların oluşmasına katkı sağlamaktadır. Ancak, YÖK'ün 2021 sonrası Mevlana Programı'nı askıya alması ve Farabi Programı'nın yalnızca Türkiye içinde uygulanması, bölgesel işbirliğinin sürdürülebilirliğini sınırlamakta ve Marginson'un (2010:6964-6979) çok merkezli küresel yükseköğretim yaklaşımı bağlamında hâlâ tam bir rekabetçi ağı oluşturmadığını göstermektedir.

Bourdieu'nün (1986:243-252) kültürel sermaye kuramı perspektifinden bakıldığında, öğrenci hareketliliği bireylerin akademik ve sosyal sermayelerini artırma potansiyeline sahiptir; ancak kurumlar arasındaki eşitsizlikler bu potansiyelin tam olarak gerçekleşmesini engellemektedir. Bu durum, bölgesel eğitim işbirliğinin önündeki yapısal engellerin incelenmesi ve programların sürdürülebilirliğinin artırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Hofstede'nin (2001:9-12;28-31) kültürel boyutlar kuramı çerçevesinde ise farklı kültürel normlar ve uygulamalar, programların uygulanabilirliğini etkileyerek bazı üniversiteler arasında farklılıklar yaratmaktadır.

Türkiye'de bulunan 129 devlet üniversitesinin 59'unun Kazakistan'daki üniversiteler ile Mevlana Değişim Programı bulunduğu gözlenmiştir. 16 yükseköğretim kurumunun ise Kazakistan dışında farklı Türk Cumhuriyetleri ile Mevlana Değişim Programı olmasına karşın Kazakistan ile anlaşması bulunmamaktadır. Ayrıca, 49 yükseköğretim kurumunun web sitesinde güncel veri bulunmamaktadır ve 6 yükseköğretim kurumunun sayfaları açılmamaktadır. Bu durum, programların şeffaflığı ve sürdürülebilirliği konusunda ciddi bir eksikliğe işaret etmektedir.

YÖK'ün Mevlana Değişim Programları'nın uygulanmasını 2021 eğitim-öğretim yılında durdurmuştur. Bu karar nedeniyle pek çok yükseköğretim kurumunun Mevlana Değişim Programı'na yönelik sayfasının güncel olmadığı gözlenmiştir. Kazakistan ile 59 üniversitesinin dışında daha fazla kurum ile anlaşma olduğu öngörülmektedir. Programların sürdürülebilirliğini artırmak için yerel ve bölgesel politika önerileri geliştirilmelidir; örneğin Farabi Programı'nın Türkiye dışındaki ülkelerle genişletilmesi, bölgesel işbirliğinin güçlenmesine katkı sağlayabilir.

Kırgızistan'daki Manas Üniversitesi ile Türkiye'de 41 kurumun Mevlana değişim programı bulunmaktadır. Türkiye-Kazakistan arasında en fazla anlaşma, Ahmet Yesevi, Farabi, YDMK, KZAB ve LNGAU üniversiteleri arasında gerçekleşmiştir. Mevlana değişim programı bulunan 59 kurumun 26'sının web sayfasında hangi fakülteler ve bölümlerle değişim gerçekleştiğine dair veri bulunmamaktadır. Bu durum, Bourdieu'nün (1986:243-252) kültürel sermaye yaklaşımı çerçevesinde, bireylerin ve kurumların eşitsiz erişim olanaklarını ortaya koymaktadır.

Türkiye'den ÇOMÜ- İKÇÜ- Kilis ile Kazakistan ve Kırgızistan'daki Yesevi ve Manas Üniversiteleri arasında eşleşen tüm bölümlerle anlaşma olduğu belirtilmiştir. Üç ülke arasında en fazla değişim İİBF, FEF ve eğitim fakülteleri arasında gerçekleşmektedir. Turizm, Ziraat, İTBF, Eczacılık, İletişim, İlahiyat, SBF, Tıp, Veterinerlik, Dış Hekimliği, Mimarlık, Mühendislik, BESYO, GSF fakülteleri ve çeşitli meslek yüksekokulları ile de anlaşma mevcuttur. Eğitim Fakültesi bünyesinde en fazla değişim yapılan programlar şu şekildedir: Yabancı Diller, Eğitim Bilimleri, Sınıf, Matematik ve Okul Öncesi'dir. Sosyal Bilgiler ve Özel Eğitim branşların da ise değişim bulunmamaktadır. Ordu ve YDMK- Yesevi Üniversiteleri arasında SBMY ve MMO yüksekokulları ile anlaşmaları mevcuttur. Bingöl-YDMK-Manas Üniversiteleri arasında Kürt dili ve edebiyatı bölümünde değişim programı vardır.

Erasmus+ Programı anlaşmaları genellikle Avrupa Komisyonu'nun yıllık başvuru çağrılarına göre belirlenir ve yenilenir. Türkiye'de yalnızca 15 kurum (Adıyaman, ATA, ASBÜ, Bayburt, MAKÜ, ÇTÜ, Dicle, Hacettepe, Kırklareli, Kocaeli, Marmara, SUBU, OMÜ; GOP ve BEUN) ile Kazakistan ve Kırgız-Manas Üniversitesi arasında KA107/KA171 Erasmus+ anlaşması vardır. Erasmus+ Değişim Programı kapsamında 98 kurumda Kazakistan ve Kırgızistan ile anlaşma bulunmamaktadır. Web sitesinde Erasmus+ anlaşmalı ülkelere ilişkin veri olmayan 20 kurum vardır. Web sitesi açılmayan veya web sitesine ulaşamayan 3 kurum vardır. Bu kurumlar şunlardır: Gaziantep (sayfa açılmıyor), Ağrı-ÇOMÜ (siteye ulaşılmıyor). Çukurova'da ülkeler olmamasına karşılık fakültelere yer verilmemiş. Fırat'ta KA131'de anlaşma yok KA171'de var ise de belirtilmemiştir. Bu veriler, programların bölgesel kapsayıcılığının sınırlı olduğunu ve bölgesel işbirliğinin önünde yapısal engeller bulunduğunu göstermektedir.

Yesevi, Manas, Farabi, Kazguu, KATO, LNGAU, SSD, ABBE, GDKP, Silkway, KUT, BKD, HDÜ, ZHBKTT, ADÜ, AUES, AKUP, Bolashak, Satbayev, Turan, SHTM, Kazak İnsani Hukuk, KAKUİD, üniversiteleri ile arasındaki KA107 Erasmus+ anlaşmaları lisansüstü düzeyde doktora seviyesinde öğrenime yöneliktir. Türkiye'de en fazla Erasmus+ anlaşması olan kurumlar; ASBÜ (9); GOP (6); Kocaeli (5); ATA-Dicle-SUBU-Kırklareli (4)'dir. Fen, Eğitim, Sosyal Bilimler ile Türkiyat Araştırmaları Enstitüleri bünyesinde değişim gerçekleşmektedir. Marmara, Bayburt ve MAKÜ'de 6.Bölge (central asia) kategorisinde Kazakistan ve Kırgızistan ile anlaşmalar bulunmaktadır. Dicle, Hacettepe, Kırklareli, OMÜ, ÇTU, ATA dışında genellikle hangi programlarla anlaşma yapıldığı belirtilmemiştir. MOU anlaşması kapsamında GOP'un Kazakistan'daki Yesevi, KATO ve SSD kurumları ile anlaşması vardır. KA103/KA131 bünyesinde ise anlaşma bulunmaktadır. Bu grupta genellikle Avrupa ve Amerika kıtasındaki ülkeler yer almaktadır.

Farabi Programı, özellikle Orta Asya Türk Cumhuriyetleri arasında etkin bir öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliğine katkı sağlaması gerekirken, Türkiye'de yalnızca ülke içindeki kurumlarla sınırlı kalmıştır. Bu durum, bölgesel işbirliğinin güçlendirilmesi için politika ve uygulama düzeyinde yeniden değerlendirme gerektirmektedir.

Mevlana, Erasmus+ ve diğer uluslararası değişim programları ile hangi fakülteler ve bölümlerde işbirliği yapıldığı, üniversitelerin anlaşmalarına bağlı olarak değişiklik gösterir. Bu anlaşmalar genellikle belirli fakülteler ve bölümler ile sınırlıdır. Türkiye ve Kazakistan arasındaki işbirliği anlaşmaları, fakülteler ve bölümler arasında çeşitlilik göstermektedir. Özellikle sosyal bilimler, eğitim, mühendislik, fen bilimleri, iktisadi bilimler ve tıp gibi alanlarda güçlü işbirliği vardır.

Elde edilen bulgular, uluslararası öğrenci değişim programlarının Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan arasındaki akademik etkileşimi artırma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle Mevlana ve Farabi Programları, öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği yoluyla bölgesel akademik ağların güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Ancak, bu hareketliliğin niceliksel olarak sınırlı, niteliksel olarak da kurumsal destek eksikliği nedeniyle sürdürülebilir olmadığı belirlenmiştir. Bu durum, Marginson'un (2010:6968-6979) vurguladığı gibi, bölgesel yükseköğretim alanlarında çok merkezli rekabetçi yapıların tam olarak yerleşmediğini göstermektedir. Öte yandan, değişim programlarına katılan öğrenciler, Bourdieu'nün (1986:243-252) kültürel sermaye kuramı açısından değerlendirildiğinde, yalnızca

akademik bilgi değil, sosyal ve kültürel kazanımlar da elde etmektedirler. Ancak bu kazanımlar, erişimdeki eşitsizlikler ve bazı üniversitelerdeki yetersiz uluslararasılaşma politikaları nedeniyle homojen bir biçimde dağılmamaktadır. Ayrıca, Hofstede'nin (2001:28-43) kültürel boyutlar kuramı bağlamında, bölgesel ve kurumsal kültür farklılıklarının, değişim programlarının uygulanabilirliğini doğrudan etkilediği görülmektedir.

Sonuç olarak, öğrenci hareketliliği, hem bireysel düzeyde kültürel ve akademik zenginleşme sağlamak hem de bölgesel düzeyde yükseköğretim kurumları arasında karşılıklı öğrenme ve iş birliği kültürünü teşvik etmektedir. Ancak bu süreçlerin etkili biçimde sürdürülebilmesi için, YÖK'ün program politikalarını yeniden yapılandırması ve üniversitelerin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Kurumsallaşma adına üniversitelerin web sayfalarını güncellemeleri ve Erasmus+, Farabi, Mevlana Öğrenci Değişikliklerinin hangi kurum ve bölümlerle yapıldığının şeffaf bir şekilde paydaşlarla paylaşılması önerilmektedir.

Öneriler

Erasmus+'ta Avrupa, Amerika ve özellikle G20'de olan ülkelerin yanı sıra Türk Cumhuriyetleri ile de anlaşma sağlanması önerilmektedir.

Üniversitelerin değişim programlarına giden ve gelen öğrencilerin bölümleriyle birlikte hangi ülkeye gittikleri/geldikleri yıllara göre web sitesinde yer verilmesi önerilmektedir.

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin sürdürülebilmesi için devletlerin eğitime ekonomik krizlerden etkilenmeyecek bir fon ayrılması tavsiye edilmektedir.

Erasmus+'ta her ne kadar Avrupa ülkeleri öncelikli olsa da Türkiye ve Kazakistan arasında Erasmus+ işbirliğinin artırılması önerilmektedir.

Farabi Programı'nın Orta Asya Türk Cumhuriyetleri arasında etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Etik Beyan

"Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan Arasında Yükseköğretim Alanında Eğitim İşbirlikleri: Mevlana, Farabi ve Erasmus+ Anlaşmaları." başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Abdullah Gül Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.agu.edu.tr/mevlana>; <http://erasmus.agu.edu.tr/>
- Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.atu.edu.tr/mevlana>; <https://ikilianlasma.atu.edu.tr/TR/BolumArama.aspx>
- Adıyaman Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.adiyaman.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.adiyaman.edu.tr/>
- Afyon Kocatepe Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://uim.aku.edu.tr>
- Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.afsu.edu.tr/mevlana>; <https://uim.afsu.edu.tr/>

- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.agri.edu.tr/mevlana>; <https://www.agri.edu.tr/detail.aspx?id=55963&bid=1&tid=17>
- Aksaray Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://erasmus.aksaray.edu.tr/>
- Akdeniz Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.akdeniz.edu.tr/mevlana>; <https://app.erasmus.akdeniz.edu.tr/tr/euc-agreements/list>
- Alanya Alattin Ketkubat Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.alanya.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.alanya.edu.tr/>
- Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), <https://doi.org/10.1177/1028315307303542>
- Amasya Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.amasya.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.amasya.edu.tr/>
- Anadolu Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://uib.anadolu.edu.tr/erasmus>
- Ankara Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.ankara.edu.tr/mevlana-degisim-programi>; <https://erasmusport.ankara.edu.tr/tr/euc-iiias>
- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.hbv.edu.tr/mevlana>; <https://hacibayram.edu.tr/erasmus>
- Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.mgu.edu.tr/mevlana>; <https://www.mgu.edu.tr/dis-iliskiler-anlasmalar/>
- Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://www.aybu.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.aybu.edu.tr/>
- Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://erasmus.asbu.edu.tr/tr>
- Ardahan Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.ardahan.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.ardahan.edu.tr/>
- Artvin Çoruh Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.artvin.edu.tr/mevlana>; <https://hacibayram.edu.tr/erasmus>
- Atatürk Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://oia.atauni.edu.tr/new/erasmus-bilgi/>
- Aydın Adnan Menderes Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 25.09.2024, <https://idari.adu.edu.tr/disiliskiler/>
- Balıkesir Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.balikesir.edu.tr/mevlana>; <https://www.balikesir.edu.tr/erasmus>
- Bandırma 17 Eylül Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.bandirma.edu.tr/mevlana>
- Bartın Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.bartın.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.bartın.edu.tr/ikili-anlasmalar.html>
- Batman Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.batman.edu.tr/mevlana>; <https://batman.edu.tr/Birimler/erasmus/sayfalar/21146>
- Bayburt Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.bayburt.edu.tr/mevlana>; <https://www.bayburt.edu.tr/tr/proje-ulkeleri-listesi>
- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 26.09.2024, <https://www.bilecik.edu.tr/mevlana>; https://bilecik.edu.tr/uluslararasi/Icerik/Anla%C5%9Fmalar_95fd9
- Bingöl Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 26.09.2024, <https://www.bingol.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.bingol.edu.tr/ortaklarimiz/anlasmalarimiz/>
- Bitlis Eren Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.beu.edu.tr/Erasmus+>
- Boğaziçi Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 26.09.2024, <https://www.boun.edu.tr/mevlana>; <http://intl.bogazici.edu.tr/>
- Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 26.09.2024, <https://www.ibu.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.ibu.edu.tr/tr/page/ikili-anlasmalar/16569>
- Bourdieu, P. (1986). *The forms of capital*. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Greenwood Press.
- Bursa Teknik Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.btu.edu.tr/mevlana>
- Bursa Uludağ Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.uludag.edu.tr/mevlana>

- Cerrahpaşa Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 26.09.2024, <https://www.cerrahpasa.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.iuc.edu.tr/tr/content/erasmus-637811218413641513/ikili-anlasmalar>
- Chmiliar, L. (2010). *Multiple-case designs*. In A. J. Mills, G. Euepas and E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research*. USA: SAGE Publications.
- Creswell, J. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Edition). USA: SAGE Publications.
- Cohen, A. (2013). *The rise of Kazakhstan: The birth of a nation*. Washington, D.C.: The Heritage foundation.
- Çankırı Karatekin Üniversitesi.(2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 26.09.2024, <https://www.karatekin.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.karatekin.edu.tr/tr/ikili-anlasmalar-ve-koordinatörler-20563-sayfasi.karatekin>
- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.comu.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.comu.edu.tr/ikili-anlasma/anlasma-listesi-aktif-r150.html>
- Çetin, A. (2020). Türkiye'de eğitim sisteminin gelişimi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2).
- Çukurova Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, erasmus.cu.edu.tr/cu/bilateral-agreements/anlasma-listesi
- Dicle Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.dicle.edu.tr/mevlana>; <https://www.dicle.edu.tr/tr/birimler/erasmus/sayfalar/anlasmalarimiz-2315>
- Dokuz Eylül Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.deu.edu.tr/mevlana>; <https://international.deu.edu.tr/erasmus-anlasmalari/DPÜ>. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09. <https://www.dpu.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.dpu.edu.tr/>
- Düzce Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.duzce.edu.tr/mevlana>; <https://duzce.edu.tr/Sayfa/b6a1/erasmus-degisim-programi>
- Ege Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.ege.edu.tr/mevlana>; <https://www.ege.edu.tr/erasmus>
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erciyes Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.erciyes.edu.tr/mevlana>;
- Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.ebyu.edu.tr/mevlana>; <https://www.ebyu.edu.tr/erasmus>
- Erzurum Teknik Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.erzurum.edu.tr/mevlana>; <https://www.erzurum.edu.tr/erasmus>
- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, ; <https://www.ogu.edu.tr/erasmus>
- Eskişehir Teknik Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, ; <https://erasmusport.eskisehir.edu.tr/tr/euc-agreements/list>
- European Commission. (2020). *Erasmus+ program guide*. https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_en
- Fırat Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.firat.edu.tr/mevlana>;
- Frye, R. (1996). *The heritage of central asia: From antiquity to the Turkish expansion*. Markus Wiener Publishers.
- Gazi Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.gazi.edu.tr/mevlana>;
- Gaziantep Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.gantep.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.gantep.edu.tr/>
- Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.gibtu.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.giptu.edu.tr/>
- Gerring, J. (2007). *Case study research: Principles and practices*. New York: Cambridge University Press.
- Gebze Teknik Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.gtu.edu.tr/mevlana>;
- Giresun Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.giresun.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.giresun.edu.tr/>
- Gümüşhane Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.gumushane.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.gumushane.edu.tr/>

- Hacettepe Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://erasmus.hacettepe.edu.tr/>
- Hakkari Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024,
- Harran Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. <https://www.hakkari.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.hakari.edu.tr/E.T: 27.09.2024>, <https://www.harran.edu.tr/mevlana>;
- Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.mku.edu.tr/mevlana>; <https://www.mku.edu.tr/departments.aspx?birim=79&icerik=5085>
- Hitit Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 27.09.2024, <https://www.hitit.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.hitit.edu.tr/>
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations (2nd ed.)*. Sage Publications.
- İğdır Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.igdir.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.igdir.edu.tr/>
- İsparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.isparta.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.isparta.edu.tr/>
- İnönü Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.inonu.edu.tr/mevlana>; <https://www.inonu.edu.tr/erasmus>
- İskenderun Teknik Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.iste.edu.tr/mevlana>; <https://iste.edu.tr/erasmus>
- İstanbul Medeniyet Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.medeniyet.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.medeniyet.edu.tr/tr>
- İstanbul Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.istanbul.edu.tr/mevlana>; https://erasmus.istanbul.edu.tr/tr/_
- İstanbul Teknik Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.itu.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.itu.edu.tr/>
- İzmir Bakırçay Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.bakircay.edu.tr/mevlana>; <https://uik.bakircay.edu.tr/Sayfalar/1420/erasmusplus-ikili-anlasmalar>
- İzmir Demokrasi Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.idu.edu.tr/mevlana>;
- İzmir Katip Çelebi Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.ikcu.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.ikcu.edu.tr/>
- İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.iyte.edu.tr/mevlana>; <https://iyte.edu.tr/erasmus/>
- Kafkas Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.kafkas.edu.tr/mevlana>;
- Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi. *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.istiklal.edu.tr/mevlana>; <https://www.istiklal.edu.tr/dimb/erasmus>
- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://mevlana.ksu.edu.tr/>;
- Karabük Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.karabuk.edu.tr/mevlana>; <https://uluslararası.karabuk.edu.tr/index.aspx>
- Karadeniz Teknik Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 28.09.2024, <https://www.ktu.edu.tr/mevlana>; <https://www.ktu.edu.tr/ofinaf>
- Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://www.kmu.edu.tr/mevlana>; <https://kmu.edu.tr/erasmus>
- Kastamonu Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://erasmus.kastamonu.edu.tr/>
- Kaya, M. (2018). *Farabi: Hayatı, eserleri ve felsefesi*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kayseri Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 30.01.2024, <https://intoffice.kayseri.edu.tr/>; <https://intoffice.kayseri.edu.tr/>
- Kazakistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı, (2023). *Üniversite sayısı*. E.T: 30.01.2024, <https://stad.gov.kz>
- Kilis 7 Aralık Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <http://mevlana.kilis.edu.tr/>; <http://erasmus.kilis.edu.tr/>
- Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, ee.ksbu.edu.tr/defaultx/sayfa/1655/erasmus-farabi-mevlana
- Kocaeli Üniversitesi, (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <http://mevlana.kocaeli.edu.tr/> <https://int.kocaeli.edu.tr/>

- Konya Teknik Üniversitesi, (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, ==; <https://www.ktun.edu.tr/tr/Birim/Index/?brm=s7hljSssATDn6kBzv2Bp2g==>
- Kırklareli Üniversitesi, (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://mevlana.klu.edu.tr/>;
- Kırıkkale Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://abofisi.kku.edu.tr/Idari/Sayfa/Index?Sayfa=Mevlana>; <https://abofisi.kku.edu.tr/Idari/Duyuru/Index/29288>
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 28.09.2024, <https://foreignaffairs.ahievran.edu.tr/icerik/nedir>
- Malatya Turgut Özal Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://mevlana.ozal.edu.tr/page/4645>; <https://erasmus.ozal.edu.tr/>
- Manisa Celal Bayar Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://mevlana.mcbu.edu.tr/>; <https://erasmus.mcbu.edu.tr/>
- Marmara Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://uluslararası.marmara.edu.tr/>
- Mardin Artuklu Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.artuklu.edu.tr/antropoloji/mevlana-degisim-programi-hakkinda>; <https://www.artuklu.edu.tr/erasmus-ofisi>
- Marginson, S. (2010). Higher education in the global knowledge economy. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2(5), 6962–6980.
- Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 26.09.2024, <https://www.maku.edu.tr/mevlana>;
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Merriam, S. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Mersin Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.mersin.edu.tr/idari/dis-iliskiler-koordinatörlugu/faaliyetler/erasmus>
- Ministry of Education and Science of Kazakhstan. (2019). *Farabi exchange program: Higher education collaboration*. <https://edu.gov.kz>
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://msgsu.edu.tr/universite/koordinatörlukler/mevlana-programi-koordinatörlugu/>; <https://msgsu.edu.tr/international/erasmus-giden-ogrenci-duyurular/>
- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://mevlana.mu.edu.tr/>; <https://erasmus.mu.edu.tr/>
- Munzur Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.munzur.edu.tr/birimler/idari/mevlana/Pages/Default.aspx>; <https://www.munzur.edu.tr/birimler/idari/erasmus/pages/default.aspx>
- Muş Alparslan Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://Erasmus+.alparslan.edu.tr/tr/page/5632>
- Necmettin Erbakan Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://erbakan.edu.tr/mevlanadegisim>; <https://erbakan.edu.tr/erasmus>
- Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.ohu.edu.tr/mevlana>; <https://www.ohu.edu.tr/uluslararası>
- Niyazova, A., ve Satpayeva, Z. (2016). Education system in Kazakhstan: Historical perspective and current trends. *Journal of Central Asian Studies*, 15(3), 78-90.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://ico.metu.edu.tr/mevlana-exchange-program>;
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.19mayis.edu.tr/mevlana>;
- Ordu Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.odu.edu.tr/mevlana>;
- Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.osmaniye.edu.tr/mevlana>; <https://www.osmaniye.edu.tr/Erasmus+>
- Pamukkale Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.pamukkale.edu.tr/mevlana>;
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Sağlık Bilimleri Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.sbu.edu.tr/mevlana>; <https://aday.sbu.edu.tr/tr/degisim-programlari/erasmus-plus>

- Sakarya Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.sakarya.edu.tr/mevlana>;
- Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi. (2024) *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.subu.edu.tr/mevlana>;
- Samsun Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.samsun.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.samsun.edu.tr/kurumlararasi-anlasmalar/>
- Selçuk Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.selcuk.edu.tr/mevlana>; <https://selcuk.edu.tr/Birim/koordinatörlukler/erasmus/2117>
- Siirt Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.siirt.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.siirt.edu.tr/>
- Sinop Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 29.09.2024, <https://www.sinop.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.sinop.edu.tr/ikili-anlasmalar/>
- Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 29.09.2024, <https://www.sbt.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.sivas.edu.tr/ikili-anlasmalar--ewp>
- Sivas Cumhuriyet Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 29.09.2024, <https://www.cumhuriyet.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.cumhuriyet.edu.tr/partners/>
- Smith, J. (2015). *Higher education in central asia: Developments and challenges*. Central Asian University Press.
- Süleyman Demirel Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 29.09.2024, <https://www.sdu.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.sdu.edu.tr/>
- Sözbilir, M. (2009). Nitel veri analizi. <https://fenitay.wordpress.com/ders-icerigi-ve-sunular>.
- Şırnak Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.sirnak.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.sirnak.edu.tr/tr>
- Tarsus Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 29.09.2024, <https://www.tarsusuniversitesi.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.tarsus.edu.tr/>
- T.C. Resmî Gazete. (1995). *Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Kırgız-Türk Manas Üniversitesi'nin Kurulmasına Dair Anlaşma*. Sayı: 22495. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 30.09.2024, <https://www.nku.edu.tr/mevlana>; <https://nakdim.nku.edu.tr/isbirlikleri/0/s/5907/6939>
- Trabzon Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 30.09.2024, <https://www.trabzon.edu.tr/mevlana>;
- Trakya Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 30.09.2024, <https://www.trakya.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.trakya.edu.tr/>
- Trapp, J. (1970). *Desiderius erasmus of rotterdam: Renaissance thinker*. Oxford: Clarendon Press.
- Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 30.09.2024, <https://www.gop.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.gop.edu.tr/Default.aspx?d=tr-TR>
- Türkmen, F. (2013). *Mevlana Celaleddin Rumi ve evrensel hoşgörü felsefesi*. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Uşak Üniversitesi. *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 30.09.2024, <https://www.usak.edu.tr/mevlana>;
- Yalova Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 30.09.2024, <https://www.yalova.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.yalova.edu.tr/ikili-anla%C5%9Fmalar/ps204>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız Teknik Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 30.09.2024, <https://www.ytu.edu.tr/mevlana>; <https://erasmus.yildiz.edu.tr/sayfa/24/>
- Yozgat Bozok Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 30.09.2024, <https://www.bozok.edu.tr/mevlana>;
- Yüzüncü Yıl Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. 2024. E.T: 30.09.2024, <https://www.yyu.edu.tr/mevlana>; <https://www.yyu.edu.tr/Birimler/67/sayfalar/1868>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK),(2021).*Mevlana değişim programı yönergesi*. E.T: <https://mevlana.yok.gov.tr/Sayfalar/DuyuruDetay.aspx?did=106>
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2013). *Farabi değişim programı el kitabı*. Ankara: YÖK Yayınları. <https://farabi.yok.gov.tr>
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi. (2024). *Mevlana-Erasmus+ değişim programı*. E.T: 30.09.2024, <https://www.beun.edu.tr/mevlana>

EXTENDED ABSTRACT

Although Mevlana, Farabi and Erasmus lived in different periods, they inspired these exchange programs with their universal contributions to humanity and their common values on the dissemination of knowledge.

This research examined the educational cooperation between the two countries, taking into account the historical, social, political and cultural ties between Türkiye, Kazakhstan and Kyrgyzstan (Manas). For this purpose, the main problem of the study is "In which areas are educational collaborations between Türkiye and Kazakhstan?" was determined as . Sub-problems related to the main problem are determined as follows:

1. Between which institutions, faculties and programs does the Mevlana Program take place between Türkiye and Kazakhstan?
2. Between which institutions, faculties and programs does the Erasmus+ Program take place between Türkiye and Kazakhstan?
3. Between which institutions, faculties and programs does the Mevlana program take place between Türkiye and Kyrgyz-Manas University?
4. Which institutions, faculties and programs take place between Türkiye and Kyrgyz-Manas University Erasmus+ Program?
5. Between which institutions, faculties and programs does the Farabi Program take place between Türkiye, Kazakhstan and Kyrgyzstan Manas?

This research was designed within the framework of qualitative method. Case study was preferred among qualitative research designs. Case study; It is a qualitative research approach in which the researcher examines one or a few situations limited over time in depth with data collection tools (observations, documents, reports) containing multiple sources, and the situations and themes related to the situation are defined. Examining similar situations from three different countries was effective in choosing the multiple case type. Document review technique was used as a data collection tool in the study. In this context, the corporate web pages of 129 higher education institutions in Türkiye for Erasmus+, Farabi and Mevlana exchange programs were examined. Descriptive analysis method was used to analyze the data obtained. The purpose of descriptive analysis is to describe the data obtained and present it to the reader in a systematic way. Descriptive analysis method; It consists of four stages: creating a framework, processing the data according to the thematic framework, defining and interpreting the findings. The web pages of 129 state universities in Türkiye containing explanations about Mevlana, Farabi and Erasmus+ exchange programs were visited. The findings were tabulated and interpreted.

When the literature was examined, it was observed that there were no studies on Mevlana, Farabi and Erasmus+ exchange programs within the scope of Kazakhstan-Kyrgyzstan and Türkiye education cooperation. These exchange programs must be implemented sustainably in order to achieve cultural and academic exchange as the main purpose of international exchange programs.

59 of the 129 state universities in Türkiye have a Mevlana exchange program with universities in Kazakhstan. Although 16 higher education institutions have Mevlana exchange programs with different Turkish Republics other than Kazakhstan, they do not exist with Kazakhstan. There is no current data on the websites of 49 higher education institutions. The websites of 6 higher education institutions regarding Mevlana programs are not opened.

YÖK has stopped the implementation of Mevlana exchange programs in the 2021 academic year. Due to this decision, it has been observed that the pages of many higher education institutions regarding the Mevlana exchange program are not up-to-date. It is anticipated that there will be agreements with more institutions in Kazakhstan than its 59 universities.

Manas University in Kyrgyzstan and 41 institutions in Türkiye have Mevlana exchange programs. In Türkiye and Kazakhstan, the most agreements are with Ahmet Yesevi, Farabi, YDMK, KZAB, LNGAU universities. There is no data on the websites of 26 of the 59 institutions with Mevlana exchange programs regarding which faculties and departments this exchange will take place.

It has been stated that there is an agreement with all matching departments between ÇOMÜ-İKÇÜ-Kilis from Türkiye and Yesevi and Manas Universities in Kazakhstan and Kyrgyzstan. Among the three countries, the most change occurs between Faculty of Economics and Administrative Sciences, FEF and faculties of education. There are also agreements with Tourism, Agriculture, ITBF, Pharmacy, Communication, Theology, SBF, Medicine, Veterinary, Dentistry, Architecture, Engineering, BESYO, GSF faculties and various vocational schools.

The programs that undergo the most changes within the Faculty of Education are as follows: Foreign Languages, Educational Sciences, Classroom, Mathematics and Preschool. There is no change in the Social Studies and Special Education branches. There are agreements between Ordu and YDMK-Yesevi Universities with SBMY and MMO colleges. There is an exchange program between Bingöl-YDMK-Manas Universities in the Kurdish language and literature department.

Erasmus+ Program agreements are generally determined and renewed according to the European Commission's annual calls for applications. KA107/KA171 Erasmus+ agreement between only 15 institutions in Türkiye (Adıyaman, ATA, ASBÜ, Bayburt, MAKÜ, ÇTÜ, Dicle, Hacettepe, Kırklareli, Kocaeli, Marmara, SUBU, OMÜ; GOP and BEUN) and Kazakhstan and Kyrgyz-Manas University There is. Within the scope of the Erasmus+ exchange program, 98 institutions do not have agreements with Kazakhstan and Kyrgyzstan. There are 20 institutions on the website that do not have data on Erasmus+ agreement countries. There are 3 institutions whose websites do not open or cannot be accessed. These institutions are: Gaziantep (page cannot be opened), Ağrı-ÇOMÜ (site cannot be accessed). Although there are no countries in Çukurova, faculties are not included. There is no agreement on KA131 in the Euphrates, but if there is one on KA171, it is not stated. With the universities of Yesevi, Manas, Farabi, Kazguu, KATO, LNGAU, SSD, ABBE, GDKP, Silkway, KUT, BKD, HDÜ, ZHBKTT, ADÜ, AUES, AKUP, Bolashak, Satbayev, Turan, SHTM, Kazakh Humanitarian Law, KAKUİD. KA107 Erasmus+ agreements between and are aimed at postgraduate study at doctoral level. Institutions with the most Erasmus+ agreements in Türkiye; ASBU (9); GOP (6); Kocaeli (5); ATA-Dicle-SUBU-Kırklareli (4). Change is taking place within the Institutes of Science, Education, Social Sciences and Turkic Studies. There are agreements with Kazakhstan and Kyrgyzstan in the 6th Region (central Asia) category in Marmara, Bayburt and MAKÜ. It is generally not stated which programs the agreements are made with except Dicle, Hacettepe, Kırklareli, OMÜ, ÇTU, ATA. Within the scope of the MOU agreement, GOP has an agreement with Yesevi, KATO and SSD institutions in Kazakhstan. There is an agreement within KA103/KA131. This group generally includes countries in Europe and the Americas.

While the Farabi Program should lead to effective student and faculty mobility, especially among the Central Asian Turkish Republics, in Türkiye the Farabi Program has been limited to institutions within the country.